

Göz değmesine karşı imanî referans

İzmir/Konak'tan: “Bir insanın kötü niyeti olmadan bir şeye nazarının değmesi mümkün müdür? Halk arasında ‘Bu kişinin nazarı çok değer; dikkatli ol!’ tarzında yapılan değerlendirmeler doğru mudur?”

Halk arasında nazar veya göz değmesi denilen “bakışlardaki etkileme”yi Kur’ân’ın âyetlerinde de buluyoruz. Söz gelişi Hazret-i Yâkub (as) Mısır’a gönderdiği oğullarına şehre girerken tek bir kapıdan değil, ayrı kapılardan girmelerini tavsiye buyurmuş, gelecek bir zarar konusunda kendisinin bir faydası olamayacağını belirtmiştir: “Babaları: ‘Oğullarım! Tek bir kapıdan değil, ayrı ayrı kapılardan girin. Ama Allah katında size bir faydam olmaz. Hüküm ancak Allah’ındır. O’na güvendim. Güvenenler de O’na güvensinler’ dedi. Babalarının emrettiği gibi girdiler. Esâsen bu, Allah katında onlara bir fayda sağlamazdı. Ancak Yâkub, içindeki arzûyu ortaya koymuş oldu. O, şüphesiz kendisine öğrettiğimizi bilir; fakat insanların çoğu bilmezler.”¹

Bir diğer âyette de Cenâb-ı Hak, Peygamber Efendimiz’e (asm) hitâben, Hazret-i Yûnus’un (as) hayatından kısa bir hatırlatma yapar; akabinde insanlardan gelebilecek göz değmesine, verebileceği zarar boyutu ile birlikte dikkat çeker: “Ey Muhammed! Sen, Rabb’inin hükmüne kadar sabret. Balık sahibi Yûnus gibi olma. O, pek üzgün olarak Rabb’ine seslenmişti. Rabb’inin katından O’na bir nîmet ulaşmasaydı, kınanmış olarak sâhile atılacaktı. Rabb’i O’nu seçip iyilerden kıldı. Doğrusu inkâr edenler, Kur’ân’ı dinlediklerinde neredeyse seni gözleriyle yıkıp devireceklerdi. ‘O delidir!’ diyorlardı. Oysa Kur’ân, âlemler için bir öğütten başka bir şey değildir.”²

Bu âyetlerde Cenâb-ı Hak; hükmün ve emrin Kendi elinde bulunduğunu, Kendisi dilemeden kimsenin kimseye zarar vermeye kâdir olamayacağını, zarar ihtimâline karşı mâkul tedbîrlere alınabileceğini, fakat tedbîr alırken de Allah’ın irâdesinin esas ve hâkim olduğunun bilinmesi ve buna îmân edilmesi gerektiğini, Müslümanın her zarar korkusunda tedbirle birlikte Allah’a güven ve tevekkülü birinci plana almasının zarûretini beyan etmiştir.

Tedbîrle; tamâmen, İslâm'ın saf îmânını ve îmân esasları ile bağlantılı olarak alınabilecek tedbirleri kast ediyoruz. Yoksa, nazar boncuğu takmayı, nazarlık taşımayı, at nalı ve at kafası bulundurmamayı, kurşun dökmeyi, tütsü yapmayı ve buna benzer bâtil âdetleri kastetmiyoruz. Nazar değmesine karşı böyle ilkel tedbir girişimleri, hurâfeden başka bir şey değildir, hiçbir faydası yoktur ve dînimizde haramdır. Nitekim Peygamber Efendimiz (asm) meşrû duâlardan başka; efsûn yapmayı ve nazarlık takınmayı yasaklamıştır.³

Allah'a ve âhiret gününe îmân, nazara ve göz değmesine karşı tedbiri de ihtiva eder. Meselâ, Allah'a îmân ve tevekkül etmek; yaptıklarımızla gururlanmamak; iyilikleri Allah'a vermek; kendi kusurlarımızla, eksikliklerimizle ve hatâlarımızla meşgul olmak; insanlardan övgü ve methiye beklememek; gerçek övgüyü ve methiyeyi Allah'a yönlendirmek; başarılarımızda Allah'ın yardımının esas olduğunu kabullenmek ve nazarlara Allah'ın yardımını sunmak; mümkün mertebe nazarlardan uzak durmak; ins ve cin vesvesecileri ve hasetçilerinin şerlerinden ve zararlarından Allah'a sığınmak ve duâ etmek, kastettiğimiz îmânla bağlantılı tedbirlerden sadece bir kaçı. Bu saydıklarımız zâten Allah'a îmânın, bizim rûhumuza kazandırdığı yüksek seviyelerdendir. Başka bir ifâdeyle, bu seviyeler îmânın fitrî ve hâlis kazanımıdır; yoksa, nazar değmesin diye takınılan sun'î tavırlar değildir.

Başarı sahibi bir dîn kardeşimizi değerlendirirken de aynı ölçüleri korumalıyız. Yani Müslüman için aşırı ve abartılı övgü ve methiyeye yer vermemeliyiz; başarısını gayreti sonucunda, Allah'ın dilek ve yardımıyla elde ettiğini bilmeli ve ifâde etmeliyiz; Allah'ın yardım ve inâyetini eksik etmemesi için ve Allah'ın râzı olması için duâ etmeliyiz; art niyetli bakışlardan Allah'a sığınmalıyız—Ona nazarımız değmesin diye değil; art niyetli bakış haram olduğu için Allah'a sığınmalıyız—.

Nazar ve göz değmesini ifrat ölçüsünde abartarak, bir takım Müslümanları gıyâben “Nazarı çok değişiyor! Bu adama dikkat et!” gibi tâbirlerle taciz etmek ise; tümüyle sû-i zandan ibâret olduğundan, câiz değildir. Gerçekçi bir yaklaşım da değildir.

Dipnotlar:

- 1- Yûsuf Sûresi, 12/67, 68.
- 2- Kalem Sûresi, 68/48-52.
- 3- Nesâî, Sûslenme, 17.